नापरीक्षितचारित्रे विद्या देया कथञ्चन । यथा हि कनकं शुद्धं तापच्छेदनिघर्षणैः ।
परीक्षेत तथा शिष्यानीक्षेत् कुलगुणादिभिः । न नियोज्याश्च वः शिष्या अनियोगे महाभये ।
यथामति यथापाठं यथा विद्या फलिष्यति । सर्व्वस्तरतु दुर्गाणि सर्व्वो भद्राणि पश्यतु ।
श्रावयेच्चतुरो वर्णान् कृत्वा ब्राह्मणमग्रतः । वेदस्याध्ययनं ह्येदं तच्च कार्य्यं महत् स्मृतं । १२९०
स्तुत्यर्थमिह देवानां वेदाः सृष्टाः स्वयम्भुवा । यो निर्व्वदेत संमोहात् ब्राह्मणं वेदपारगं ।
सोऽभिध्यानाद्ब्राह्मणस्य पराभूयादसंशयं । यश्चाधर्म्मेण विब्रूयाद्यश्चाधर्म्मेण पृच्छति ।
तयोरन्यतरः प्रैति विद्वेषञ्चाधिगच्छति । एतद्वः सर्व्वमाख्यातं स्वाध्यायस्य विधिं प्रति ।
उपकुर्य्याच्च शिष्याणामेतच्च हृदि वो भवेत् ।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि मोक्षधर्म्मपर्व्वणि शुकक्रत्ये एकोनत्रिंशदधिकत्रिशततोऽध्यायः ॥ ३२९ ॥
॥ भीष्म उवाच ॥ एतच्छ्रुत्वा गुरोर्व्वाक्यं व्यासशिष्या महौजसः । अन्योन्यं हृष्टमनसः परिषस्वजिरे तदा । १२९५
उक्ताः स्मो यद्भगवता तदास्वायतिसंहितं । तन्नो मनसि संरूढं करिष्यामस्तथा च तत् ।
अन्योन्यं संविभाष्यैवं सुप्रीतमनसः पुनः । विज्ञापयन्ति स्म गुरुं पुनर्व्वाक्यविशारदाः ।
शैलादस्मान्महीं गन्तुं काङ्क्षितं नो महामुने । वेदाननेकधा कर्तुं यदि ते रुचितं प्रभो ।
शिष्याणां वचनं श्रुत्वा पराशरसुतः प्रभुः । प्रत्युवाच ततो वाक्यं धर्म्मार्थसहितं हितं ।
क्षितिं वा देवलोकं वा गम्यतां यदि रोचते । अप्रमादश्च वः कार्य्यो ब्रह्म हि प्रचुरच्छलं । १२९०
तेनाज्ञातास्ततः सर्व्वे गुरुणा सत्यवादिना । जग्मुः प्रदक्षिणं कृत्वा व्यासं मूर्द्ध्नाभिवाद्य च ।
अवतीर्य्य महीं तेऽथ चातुर्होत्रमकल्पयन् । संयाजयन्तो विप्रांश्च राजन्यांश्च विशस्तथा ।
पूज्यमाना द्विजैर्नित्यं मोदमाना गृहे रताः । याजनाध्यापनरताः श्रीमन्तो लोकविश्रुताः ।
अवतीर्ष्वेषु शिष्येषु व्यासः पुत्रसहायवान् । तूष्णीं ध्यानपरो धीमानेकान्ते समुपाविशत् ।
तं ददर्शाश्रमपदे नारदः सुमहातपाः । अथैनमब्रवीत् काले मधुराक्षरया गिरा । १२९५
भो भो ब्रह्मर्षिवाशिष्ठ ब्रह्मघोषो न वर्त्तते । एको ध्यानपरस्तूष्णीं किमास्से चिन्तयन्निव ।
ब्रह्मघोषैर्व्विरहितः पर्व्वतोऽयं न शोभते । रजसा तमसा चैव सोमः सोपप्लवो यथा ।
न भ्राजते यथा पूर्व्वं निषादानामिवालयः । देवर्षिगुणजुष्टोऽपि वेदध्वनिनिराकृतः ।
ऋषयश्चहि देवाश्च गन्धर्व्वाश्च महौजसः । वियुक्ता ब्रह्मघोषेण न भ्राजन्ते यथा पुरा ।
नारदस्य वचः श्रुत्वा कृष्णद्वैपायनोऽब्रवीत् । महर्षे यत्त्वया प्रोक्तं वेदवादविचक्षण । १२९८०
एतन्मनोनुकूलं मे भवानर्हति भाषितुं । सर्व्वज्ञः सर्व्वदर्शी च सर्व्वत्र च कुतूहली ।
त्रिषु लोकेषु यद्वृत्तं सर्व्वं तव मते स्थितं । तदाज्ञापय विप्रर्षे ब्रूहि किं करवाणि ते ।
यन्मया समनुष्ठेयं ब्रह्मर्षे तदुदाहर । विमुक्तस्येह शिष्यैर्म्मे नातिहृष्टमिदं मनः ।
॥ नारद उवाच ॥ अनाम्नायमला वेदा ब्राह्मणस्याव्रतं मलं । मलं पृथिव्या वाहीकाः स्त्रीणां कौतूहलं मलं ।
अधीयतां भवान् वेदान् सार्द्धं पुत्रेण धीमता । विधुन्वन् ब्रह्मघोषेण रजोभयकृतं तमः । १२९८५